

Stichting Leren van Elkaar

Resultaatrapportage van het
2^e project 'Leren van de Besten'

(maart 2015)

RESULTATEN VAN HET 2^E PROJECT 'LEREN VAN DE BESTEN'

In deze rapportage worden de resultaten weergegeven van de districten Colcha, Lares en Pilpinto zoals die in december 2014 werden opgetekend door de NGO Pachamama Raymi.

In het najaar van 2014 zijn twee dorpen van het district Lares toegevoegd aan het werkgebied van het 2^e project 'Leren van de Besten'. De kosten van uitvoering in deze twee dorpen worden betaald door het districtsbestuur van Lares.

In december 2014 omvatte het werkgebied van het 2^e project 'Leren van de Besten' het gehele district Colcha, een deel van het district Lares en een deel van het district Pilpinto.

In december 2014 werd in de districten Colcha en Lares de 4^e wedstrijd beëindigd. In december 2014 werd in Pilpinto de 2^e wedstrijd beëindigd.

Onderstaande tabel geeft de doelgroep weer in december 2014.

Naam van het district	Aantal dorpen	Aantal families
Colcha	7	417
Lares	10	439
Pilpinto	3	137
Totaal	17	993

Het 2^e project 'Leren van de Besten' is op 1 september 2012 van start gegaan. Door de uitvoering van het 2^e project, zullen, vóór 31 augustus 2015, 3 doelstellingen worden gerealiseerd:

- het duurzaam verbeteren van de preventieve gezondheidszorg.
(verbeteren van voeding, huisvesting en hygiëne)
- het duurzaam herstel van het ecosysteem en het ontwikkelen van de economie.
(aanleg van bossen, herstel van weidegronden, verbetering van opbrengsten uit veeteelt en akkerbouw)
- het duurzaam versterken van de eigen cultuur en de sociale netwerken.
(vormen van juryraden en kennisnetwerken)

Door middel van wedstrijden, die zes tot negen maanden in beslag nemen, wordt de doelgroep gemotiveerd om allerlei activiteiten uit te voeren, waardoor ze zich nieuwe vaardigheden en beheermethoden eigen maakt.

Volgens de theorie van de sociale wetenschappen is een 'kritische massa' van 30% voldoende om er voor te zorgen dat de nieuwe vaardigheden en beheermethoden zich verspreiden naar het overgrote deel van de rest van de doelgroep. Om zeker te zijn van die kritische massa van 30%, zal het 2^e project pas worden beëindigd nadat is vastgesteld dat ten minste 50% van de families de doelstellingen heeft gerealiseerd. Daardoor is de kritische massa van 30% gewaarborgd, zelfs in het onwaarschijnlijke geval dat er zich, na het beëindigen van het project, een terugval van 20% zal voordoen (of, in andere woorden: dat 20 van elke 100 families terugvalt in de oude gewoonten).

De ervaring leert, dat, wanneer de methode Pachamama Raymi wordt toegepast, er 3 jaar voor nodig is om dit te bereiken en het zelfvertrouwen, het eigen initiatief en de daadkracht van de doelgroep zodanig te vergroten, dat zij in staat is om, op eigen kracht en zonder verdere hulp van buitenaf, het gebruik van haar hulpbronnen én de kwaliteit van haar leven verder te verbeteren. Wedstrijden zijn dan niet meer nodig, omdat de doelgroep tegen die tijd een veel betere stimulans heeft ontdekt: de ecologische, economische en sociale gevolgen van haar eigen inspanningen.

Samenvatting

Het overgrote deel van de doelgroep investeert eigen tijd, arbeid en middelen om zich nieuwe vaardigheden en beheermethoden eigen te maken.

Grote groepen families zijn daardoor op weg om zelfvoorzienend te worden, en zich, voor de eerste keer in hun leven, voldoende inkomen te verwerven door het verkopen van overschotten.

De projectorganisatie heeft er alle vertrouwen in dat de projectdoelstellingen in Colcha, Lares en Pilpinto uiterlijk eind augustus 2015 gerealiseerd zijn.

Verbeterpunt voor de projectorganisatie

De afgelopen periode heeft de projectorganisatie geen echte verbeterpunten kunnen identificeren.

Zo is een verdere optimalisatie van het graslandbeheer mogelijk, maar het is niet meer zo'n heikel punt als het was. Het is gelukt om het aantal vrij rondlopende paarden en koeien terug te dringen tot een veel minder schadelijk niveau. Relevante oppervlaktes worden beplant met bomen en de ervaring leert dat daarmee wordt doorgegaan, ook nadat een project 'Leren van de Besten' is beëindigd. Een bijkomend voordeel van bosbouw is dat de waterhuishouding van het totale stroomgebied verbetert en er dus ook meer water beschikbaar komt voor het gras.

Daarbij komt dat boerenfamilies de veehouderij hebben geïntensiveerd. In plaats van grote kuddes te laten grazen op de uitgestrekte, onproductieve, gedegradeerde velden, genereren zij inmiddels hun inkomen voor een belangrijk deel uit veeteelt, die is gebaseerd op gecultiveerd gras. De meest rendabele en daarom de meest populaire (klein)veeteelt is het houden van cavia's.

Door intensivering van de (groot) veeteelt (melkvee en het vetmesten van schapen en runderen) op basis van gecultiveerd gras, is begrazing van de uitgestrekte weiden enorm afgenomen en kunnen die graslanden zich herstellen. Nu de begrazing van deze gebieden is afgenomen, gebruiken de mensen deze landerijen op grote schaal voor bebossing.

Rapportage op activiteiten niveau

Onderstaande resultaten zijn gebaseerd op een aselechte steekproef van 14% van de in de tabel op pagina 3 genoemde 'aantallen families'. De foutenmarge is 5%.

In de bijlage is te zien hoe de resultaten die hieronder worden gerapporteerd, zich verhouden tot de resultaten die zijn opgetekend in mei 2014.

Doelstelling 1: het verbeteren van de preventieve gezondheidszorg

(verbeteren van voeding, huisvesting en hygiëne)

Activiteit	gerealiseerd door (%age families)		
	Pilpinto	Colcha	Lares
Voldoende cavia's fokken voor eigen eet	12	69	41
Het hele jaar voldoende groenten en fruit verbouwen voor eigen eet	70	82	87
Kwaliteit van de moestuin verbeteren, onder ander door:			
- compost te produceren en te gebruiken	25	58	57
- biol te produceren en toe te passen als organische bladmest	9	27	31
- biocides te produceren en toe te passen	4	4	6
- de moestuin vrij te houden van onkruid	36	51	71
Voldoende forellen kweken voor eigen eet	36	1	29
Verbeteren van de huisvesting, onder andere door:			
- de kookplaats te verbeteren door een schoorsteen te plaatsen	88	88	90
- binnen- en buitenmuren te stuken	71	93	98
- bedden, stoelen, kasten en tafels te vervaardigen of te kopen	71	75	55
- aparte slaapkamers voor dochters en zoons te bouwen	97	96	82
Verbeteren van de hygiëne, onder ander door:			
- een toilet te bouwen en te gebruiken	86	100	98
- het kleinvee te verwijderen uit het huis en van het erf	64	88	68
- het keukengerei en de voedselvoorraad op te bergen in kasten of op rekken.	74	85	92
- de gezinsleden regelmatig te ontwormen	32	79	85
- het vuilnis te verzamelen in een kuil bij het huis of in het dorp	31	61	98
Deelnemen aan gezondheidscampagnes	51	93	96
Zich aansluiten bij de SIS, de Peruaanse ziektekostenverzekering	100	95	100

Het kweken van forellen slaat aan. In Lares werden eind december ongeveer 100.000 forellen gekweekt, waarvan het merendeel in kleine lagunes. Nadat de burgemeester van het district Pilpinto, tijdens een studiereis, de viskwekerij van Javier Huillca in het district Ocongate bezocht, besloot hij te investeren in een broedkamer waarin per jaar 150.000 eitjes kunnen worden opgekweekt tot kweekvisjes.

In het district Colcha, waar men altijd dacht dat forellen kweken er niet mogelijk was omdat het er te warm zou zijn, toonden 4 families het tegendeel aan. Ook hier bekijkt het districtsbestuur hoe zij dit initiatief kan ondersteunen en helpen uitbouwen.

Naast een zeer gezonde uitbreiding van het eigen menu, vormen de forellen een welkome bron van inkomsten. De afgelopen periode is ongeveer 1.500 kg forel verkocht. In het district Pilpinto worden verschillende prijzen worden gehanteerd: 10 Soles (ongeveer € 2,50) per kg. voor de bewoners van het eigen dorp en 12 Soles per kg. voor de overige afnemers. In het district Lares is een visrestaurantje geopend naaste de thermale baden.

Vangst en verkoop van forellen in Lares

Activiteit	schaal 1 tot 10		
	Pilpinto	Colcha	Lares
De kwaliteit van onderhoud van het drinkwatersysteem en het periodiek chloreren van het drinkwater	7	8	7
De effectiviteit van het verbod op de verkoop van alcohol en het straffen van overtredingen	6	6	8
De effectiviteit van het registreren van familiegeweld en het bestraffen ervan door de dorpsraad.	6	5	8

Doelstelling 2: het herstel van het ecosysteem en het ontwikkelen van de economie

(aanleg van bossen, herstel van weidegronden, verbetering van opbrengsten uit veeteelt en akkerbouw)

Activiteit	gerealiseerd door (%age families)		
	Pilpinto	Colcha	Lares
Verbeteren van het fokken van cavia's, onder andere door:			
- te investeren in betere mannetjes	31	59	80
- inteelt te voorkomen door mannetjes en vrouwtjes te scheiden	15	65	31
- een fokregister bij te houden	11	16	26
- het hele jaar voor voldoende voedsel te zorgen	38	75	74
Cavia's verkopen	1	40	41
Forellen verkopen	(1)	0	29
Verbeteren van de opbrengst uit veeteelt (koeien en schapen), onder andere door:			
- dieren, die ongeschikt zijn voor de voortplanting, te verkopen en dieren van een beter ras aan te kopen.	45	53	41
- de dieren 's nachts onder dak te houden	5	6	40
- een fokregister bij te houden	2	4	25
- de dieren vrij te houden van in- en externe parasieten	39	81	95
- de dieren in te enten tegen veel voorkomende ziektes	39	81	95
- rotatieve beweiding toe te passen op weidegronden in familiebezit	7	50	62
- het hele jaar voor voldoende voedsel te zorgen door hooi en kuilvoer te produceren	31	48	44
Verbeteren van de opbrengst uit de akkerbouwteelten, onder andere door:			
- zaad en pootgoed te selecteren en op een geschikte manier op te slaan	93	85	90
- mest te verzamelen en te verwerken tot compost en humus	25	58	57
- biol te produceren en toe te passen als organische bladmest	9	27	31
- biocides te produceren en toe te passen	10	4	6
- de teelten vrij te houden van onkruid	26	51	71

(1) gemeenschappelijke verkoop

In Lares besloten 54 families om hun improductieve alpaca's, lama's, schapen en paarden te verkopen en de opbrengst, ongeveer € 25.000, -, te investeren in de aankoop van 371 alpaca's van een beter ras.

Een boerenexpert, die door de NGO Pachamama Raymi werd ingehuurd, adviseerde 3 families om € 2.500, - te investeren in 12 schapen van het ras Hampshire. Die investering is inmiddels lang en breed terug verdiend: nakomelingen van deze schapen zijn kort na de geboorte € 75, - waard en een paar maanden later het dubbele. Het heeft er alles van dat dit succes navolging zal hebben.

Een Hampshire moeder met 2 lammetjes

Activiteit	gerealiseerd door (%age dorpen)		
	Pilpinto	Colcha	Lares
Irrigatie van de weidegronden verbeteren	56	60	60
Rotatieve beweiding toepassen op de gemeenschappelijke weidegronden	0	20	50

Activiteit	gerealiseerd in		
	Pilpinto	Colcha	Lares
Aantal bomen dat in boomkwekerijen wordt opgekweekt	63.940	204.826	282.720
Aantal hectare bos dat is aangeplant	26	160	206
Aantal hectare Tara dat is ingezaaid	0	-	(1)

(1) het klimaat is niet geschikt voor de verbouw van Tara

Tara (*Caesalpinia spinosa*) is een inheemse boomsoort, waarvan de oogst, een soort peulen, tegen aantrekkelijke prijzen kan worden verkocht. Het klimaat van Colcha is geschikt voor Tara, een teelt waarmee de lokale bevolking voor aanvang van het project nog geen enkele ervaring had. Tijdens de 1^e wedstrijd werd 140 hectare voorheen onproductief land ingezaaid met Tara.

Het begin was hoopvol: het overgrote deel van het zaad ontkiemde en de kleine boompjes begonnen te groeien. Helaas bezweken de jonge bomen daarna door een combinatie van een te lange droge periode en een mierenplaag.

In de loop van 2015 zal een studiereis worden georganiseerd naar een gebied waar Tara met succes wordt verbouwd. Het gaat niet meer lukken om nog binnen de looptijd van dit project een nieuwe zaad of plantcampagne op te zetten, maar het districtsbestuur zal deze activiteit coördineren.

Doelstelling 3: het versterken van de eigen cultuur en de sociale netwerken

(vormen van juryraden en kennisnetwerken)

Activiteit	gerealiseerd door (%age families)		
	Pilpinto	Colcha	Lares
Zich verder bekwamen in (traditionele) muziek, dans en textiele vormgeving	58	82	90
Beschilderen van de muren van de woning	72	82	92
In ere herstellen van het ritueel 'Pago a la Tierra'	58	88	57
Deelname aan de meest recente wedstrijd	80	46	71

Aantal deelnemers aan studiereizen	58	285	154
------------------------------------	----	-----	-----

Activiteit	gerealiseerd door (%age dorpen)		
	Pilpinto	Colcha	Lares
Installeren van een effectieve juryraad	100	100	100

In de resultaatrapportage van februari 2014 is te lezen dat in het dorp Pampacucho, en dat was voor de eerste keer in de geschiedenis van de 3 districten, een vrouw gekozen werd tot presidente (vrij vertaald: burgemeester). Een mooi bewijs voor het feit dat de mannen zich langzamerhand bewust worden van de waarde van de vrouwen binnen hun gemeenschap en hen de erkenning en status geven die hen toekomt. Amanda Morales heeft het uitstekend gedaan: zij heeft orde op zaken gesteld in haar dorp en heeft, ondanks allerhande oppositie, belangrijke zaken als georganiseerde beweiding en geordende massale bebossing voor elkaar weten te krijgen. Zij was ook een gewaardeerd voorzitter van het bestuur van de raad van juryleden van Pachamama Raymi. In Pampacucho is er grote waardering voor Amanda's werk en zij wordt in de gehele provincie Paruro erkend en gewaardeerd als goede bestuurder. Omdat zij een baan vond als onderwijzeres heeft Amanda zich niet herkiesbaar gesteld.